

STRIKT. Hästar används bara för ceremoniell verksamhet inom Försvarsmakten. Soldat Emma Säll, klädd i Livbataljonens klarblå uniform, demonstrerar hur en sabel bärs under parader och korteger. Tyglarna hålls i höger hand.

På sin vakt

På sommarhalvåret flockas turister för att se uniformsklädda Livgardister paradera på ståtliga hästar till Kungliga slottet. Få vet att hästarna inte ägs av Försvarsmakten – utan av en civil förening.

”Vi är unika i världen”, säger Carol Paraniak, generalsekreterare för Föreningen beridna högvakten.

LEDSAGNING. Runt 45-50 värnpliktiga mönstrar in på Livgardet i Stockholm varje år. Många av dem saknar helt rid- och häst-erfarenhet när de påbörjar den sju veckor långa ridkursen. En stor utmaning, både fysiskt och psykiskt.

Redan innan Livgardets pampiga tegelbyggnad skymtas på Gärdet i Stockholm syns spår efter dess fyrbenta inneboende. På stigar intill trottoaren ligger högar av hästspilling, blandat med slask och is. Innanför grindarna byts trafikerad väg ut mot tre stallbyggnader, ridhus och en replika av Kungliga slottets yttre borggård. Den distinkta lukten av stall hänger i luften.

”Här övas det inför högvakt till fots”, berättar **JENNY RINGSTRÖM**, kommunikatör på Livgardet, Försvarsmakten.

Hon gestikulerar mot en grupp soldater i prydliga led, samtliga iklädda militärens gröna uniform. Gruppen rör sig samlat och kraftfullt i takt med kompanifanjunkaren skarpa rop.

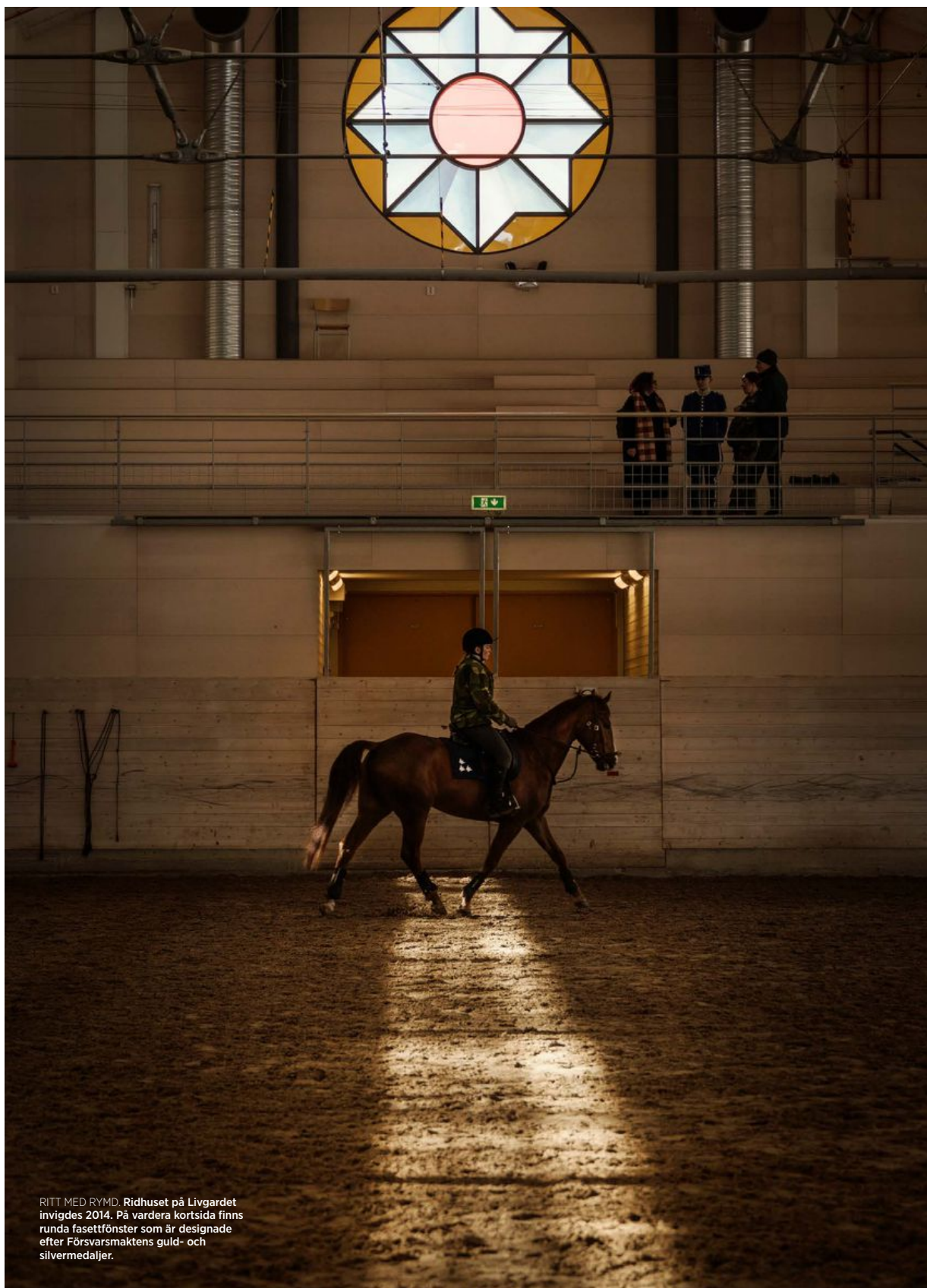
2023 medverkar Föreningen för beridna högvaktens hästar på flertalet jubileumsfiranden. Kung **CARL XVI GUSTAFS** 50 år på tronen, det svenska konungarikets 500-årsdag och 100 år sedan Stockholms stadshus invigdes.

Själva Livgardet firar 500 år av obruten kungavakt. Det är det förband som gjort flest högvakter sedan 1523.

Jenny Ringström står utanför Livgardets stora ridhus, även hon klädd i militärens karaktäristiskt gröna utstyrsel. Bredvid står **EMMA SÄLJ**. Hennes uppsträckta hållning – rak, korrekt och med händerna prydligt bakom ryggen – i kombination med en klarblå uniform vittnar om hennes yrkestitel. Hon är soldat. De blanka, svarta ridstövlar avslöjar att hon är en av Livbataljonens ryttare.

En tredje person kompletterar trion utanför ridhuset. Bredvid de uniformklädda kvinnorna framstår Carol Paraniaks svarta byxor och marinblå dunjacka som vardagliga. För nästan ett år sedan blev han generalsekreterare för föreningen Beridna högvakten, men innan dess arbetade han inom försvaret i mer än 40 år.

”Föreningen för den beridna högvakten är en civil förening som jag nog vågar hävda är unik i världen. Vi är avgörande ▶

RITT MED RYMD. Ridhuset på Livgardet invigdes 2014. På vardera kortsida finns runda fasettfönster som är designade efter Forsvarsmaktens guld- och silvermedaljer.

500 ÅR AV OBRUTEN KUNGAVAKT

- Föreningen för beridna högvaktens hästar medverkar 2023 på flertalet jubileumsfiranden: Kung Carl XVI Gustafs 50 år på tronen, Sveriges 500-årsdag och Stockholms stadshus 100-årsdag.
- Livgardet självt firar 500 år av obruten kungavakt.
- Den beridna högvakten genomförs under sommarhalvåret. Årets säsong startar 26 april och avslutas i början av september.
- Varje säsong genomförs ett 40-tal beridna högvakter samt en handfull korterger, till exempel i samband med nationaldagen.

► för att kunna uppfylla krav om den statsceremoniella verksamheten från statschefen, alltså kungen”, säger Carol Paraniak.

Utmaning för värnpliktiga utan hästvana

Beriden vaktjänst har gjorts sedan 1700-talet i Sverige. Dagens beridna högvaktstradition fick sin start 1906. På 1960-talet avhästades det svenska försvaret och ungefär 25 år senare föreslog dåvarande överbefälhavare **LENNART LJUNG** att man helt skulle sluta utbilda värnpliktiga för beriden garnisonstjänst. Det hade inneburit slutet för den beridna vaktparaden.

Överbefälhavares förslag väckte protester från flera håll, inte minst eftersom paraden blivit en av Stockholms mest populära turistattraktioner. Lösningen kom i form av en privatisering av verksamheten och Föreningen för den beridna högvakten bildades.

”Det fungerar så att föreningen äger alla hästar som Försvarsmakten använder. Vi tar även hand om hästarna när de tas ur tjänst. Då sätts de antingen på ett ålderdomshem eller hos en fodervärd”, berättar Carol Paraniak.

Längs med ridhuset ställer ett tiotal häst- och ryttarpar upp på rad. Med tyglarna i höger hand gör värnpliktiga och Livgardister sig redo för förmiddagens ridlektion. De tågar in i ridhusets mjuka sand och sitter upp i sadeln. Lektionen börjar med lugn skritt runt byggnaden.

”De flesta värnpliktiga som placeras här har aldrig ens klappat en häst tidigare. Den här gruppen är inne på sin tredje vecka av ridutbildning”, berättar soldat Emma Sälj.

Hon har varit anställd på Livgardet i knappt ett år. Innan dess gjorde hon själv värnplikten här. Även om Emma Sälj hade gedigen häst- och riderfarenhet innan hon mönstrade så sympatiserar hon med nybörjarna.

”Min värnpliktskull var vi relativt många som hade tidigare ridkunskaper och det var en stor fördel. Vi kunde hjälpa och stötta nybörjarna. Detta är en jättestuff mental utmaning för dem, det handlar om enorma djur som är lite läskiga, om man inte vet hur de fungerar”, säger Emma Sälj.

Beridna vaktparaden – ”ett kulturarv”

Sedan 1960-talet används hästar endast för ceremoniell verksamhet inom Försvarsmakten, där den beridna vaktparaden är den vanligast förekommande av dessa. Paraden förblir väldigt populär bland Stockholms turister och Carol Paraniak kallar den för ”ett levande kulturarv”.

”Försvarsmakten ser ett stort värde i våra ceremoniella traditioner”, säger kommunikatör Jenny Ringström.

Ridlektionen fortsätter i maka takt för de ovana ryttarna. På andra sidan gården öppnar Jenny Ringström porten till en av tre stallbyggnader. Flera nyfikna hästhuvuden kikar fram ur boxarna.

Här inne huserar samtliga av Föreningen för beridna högvaktens 75 hästar. Varje år köps 10–12 nya hästar in för att väga upp för åldringarna som tas ur tjänst. Det kostar föreningen ungefär 2 miljoner kronor totalt.

Den vardagliga hästhållningen sköts av Försvarsmakten, kostnaden för den delas med föreningen. Med administrationsavgifter hamnar den totala årskostnaden för hästverksamheten på 10 miljoner.

”Vi får inga ekonomiska medel från det offentliga, utan finansieras helt och hållet av våra sponsorer, donatorer och 21 000 civila medlemmar”, berättar Carol Paraniak.

Bland sponsorerna hittas bland andra försäkringsbolaget If, fordonstillverkaren Volvo och inredningsföretaget Svensk Tenn.

Från en av boxarna sticker en häst med vit- och gråspräcklig päls – en skimmel på hästspråk – fram sitt huvud och tittar på den färgkodade trion. När skimmeln inte får den uppmärksamhet han vill ha biter han tag i en tunn trästock som hänger i två läderremmar på boxdörren. Han lyfter huvudet en aning innan han öppnar munnen. Träbiten smäller mot dörren. Skimmels taktik har fungerat.

”Nej men, spexar du för oss?”, säger Emma Sälj och klappar den mjuka mulen.

PLINT FÖR DISCIPLIN. Alla sablar på Livbataljonen har märkning som vittnar om dess ursprung. Övan sabel är märkt K3 7 25: Livregementets husarer, sjunde skvadron, nummer 25. Utanför stallet hittas en hel rad Brunte, träplintar formade som hästar. Här övar värnpliktiga på olika exerciser, koordinerade rörelser med sabel som görs under parader.

Den lekfulla skimmeln är en av två nya hästar i stallet. En av dem ska heta Juvel, men vilken det blir är inte bestämt ännu.

”Vi vet att namnet Juvel kommer användas eftersom en av dessa hästar har köpts med pengar donerade av **SVERKER ALBREKTSON**, som äger Albrekts guld. Då tyckte vi att det var ett passande namn”, förklarar Carol Paraniak.

Ljudet av hovslag mot stengolv fyller stallet. Ridlektionen är över och häst- och ryttarparen kommer intågandes på rad. Efter att hästarna sadlats av och ställts in i boxen är det lunchpaus för både dem och ryttarna.

Om några timmar startar nästa lektion. ☐

MATILDA WESTERMARK
matilda.westermark@di.se

